

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ «ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ»

1.1 Βασικές κατευθύνσεις

Η αξιολόγηση ενός μαθήματος είναι αρχικά θέμα προσδιορισμού και κατανόησης της ταυτότητάς του. Θέματα όπως είναι ο τίτλος του μαθήματος, ο σκοπός για τον οποίο επιλέγεται ως διδακτέο αντικείμενο, το περιεχόμενο, οι μέθοδοι έρευνας και διδασκαλίας του, η σχέση του με τα άλλα μαθήματα και η επιστημονική του δομή είναι πτυχές που συνιστούν την ταυτότητά του¹. Κάθε μάθημα, έτσι, στην πορεία εξέλιξής του αναδεικνύει τις αρχές της οργάνωσής του, δοκιμάζεται και αξιώνεται, ανάλογα, να κατοχυρώσει τη θέση του στον εκπαιδευτικό χώρο.

Ξεκινώντας από το 1884, έτος κατά το οποίο έγινε η εισαγωγή του μαθήματος «Νέα Ελληνικά» στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, θα αναδείξουμε τα στοιχεία της ταυτότητάς του, ώστε να μπορέσουμε να οργανώσουμε μια αξιολογική βάση, πάνω στην οποία θα τοποθετήσουμε ό,τι έλαβε χώρα μετά το 1976 (Μεταρρύθμιση 1978-1984). Με τον τρόπο αυτό θα μεταβούμε συστηματικά στη διδακτική της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, όπως αυτή οργανώθηκε με επικοινωνιακό τρόπο μετά τις νομοθετικές παρεμβάσεις του 1997 (ΑΠ 1999, ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ 2003).

1. Richmond K. W., *The school curriculum*, Methuen, London 1971, σ. 179.

1.2 Ο τίτλος του μαθήματος

Από το 1884 μέχρι το 1978, ο τίτλος του μαθήματος, μεταβαλλόμενος ενίοτε, προκαλεί ασάφεια και απροσδιοριστία. Αυτή η απροσδιοριστία δεν είναι συμπτωματική, δεν είναι έκφραση τυχαίων εξωτερικών παρεμβολών. Δηλώνει μια συνεχή σχολική, και όχι μόνο, αμφιθυμία που αφορά τη σημασία και τη θέση που έχει το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο² στην όλη λειτουργία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσής μας. Αν, μάλιστα, συνδέσουμε την ασάφεια περί τον τίτλο του μαθήματος με την παρουσία και το κύρος του μαθήματος «Αρχαία Ελληνικά» και την ένταση που υπάρχει στην κοινωνία εξ αφορμής του Γλωσσικού Ζητήματος, τότε η όποια εξέλιξη στον τίτλο του μαθήματος αποκτά ιδεολογικό και πολιτικό βάρος. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η εμμονή στην απροσδιοριστία του τίτλου υποδεικνύει επιλογές που αφορούν το κύρος του μαθήματος ως γνωστικού αντικείμενου.

Ο πίνακας της σελίδας 23 (Πίνακας 1) δίνει σαφή εικόνα του τρόπου με τον οποίο η εκπαιδευτική πολιτική προσέγγισε το μάθημα «Νέα Ελληνικά» μέχρι την οριστική καθιέρωση (1978) του τίτλου: «Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία».

Σύμφωνα με τον Πίνακα 1, το 1884 εισάγεται στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση «Η ανάγνωση τεμαχίων συγγραμμάτων Ελλήνων λογογράφων και ποιητών». Δύο χρόνια μετά (1886), αμφισβητείται ως μέρος του μαθήματος «Ελληνικά», κάτω από τη στέγη του οποίου εντάσσεται και η «Ερμηνεία εκλεκτών τεμαχίων Αρχαίων Ελληνικών».

Η πρόσληψη του μαθήματος ως δορυφόρου ή συμπληρώματος του δεσπόζοντος μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών διαρκεί μέχρι το 1930. Το ενιαίο του τίτλου «Ελληνικά» μαρτυρεί αφενός μεν αβεβαιότητα ως προς την αυτοτέλεια του μαθήματος των Νέων Ελληνικών, αφετέρου όμως παραπέμπει σε έναν ουσιαστικό προβληματισμό για συμπληρωματική διδακτική αξιοποίηση των δύο συνιστωσών του υπερ-μαθήματος «Ελληνικά», το οποίο στο ΑΠ του 1886 παρουσιάζεται ως «Ελληνική Γλώσσα».

Τόσο σ' αυτή την πρώτη φάση (1884-1930) όσο και στην επόμενη φά-

2. Νούτσος Χ., *Προγράμματα Μέσης Εκπαίδευσης και κοινωνικός έλεγχος (1931-1973)*, Θεμέλιο, Αθήνα 1979, σ. 99.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΕΤΟΣ	Ενιαίος Τίτλος	Υπότιτλοι	Διαφορετικός Τίτλος	Ώρες κατά τάξη						
				Α	Β'	Γ'	Δ'	Ε'	Στ'	ΣΥΝΟΛΟ
1984	Ελληνικά	Ερμηνεία εκλεκτών τεμαχίων ΑΕ		8	9	9	10	10	10	56
		Ανάγνωση τεμαχίων συγγραμμάτων Έλλ. λογογράφων και ποιητών (στις Α', Β', Γ' τάξεις) Θέματα & εκθέσεις ιδεών (στις Δ', Ε', Στ' τάξεις)		6	4	4				20
1906	Ελληνικά	α. Αρχαία Ελληνικά		6	8	8	10	10	10	52
		β. Νέα Ελληνικά		3	2	2	-	-	-	7
1914	Ελληνικά	Νέα		8	4	4	3	3	1	23
		Αρχαία		4	7	7	9	9	9	55
1932			Αρχαία Ελληνικά	8	8	9	9	9	9	48
			Νέα Ελληνικά	5	4	3	3	3	3	13
1935			Αρχαία Ελληνικά	8	8	8	9	9	9	51
			Νέα Ελληνικά	3	3	3	3	3	3	18
1939			Αρχαία Ελληνικά	-	8	8	8	9	9	42
			Νέα Ελληνικά	8	3	3	3	3	3	23
1961			Αρχαία Ελληνικά	7	7	7	8	8	8	45
			Νέα Ελληνικά	4	4	4	4	4	4	24
1966			ΑΕ Γλώσσα & Γραμματεία	5	4	6	9	8	8	40
			ΝΕ Γλώσσα & Γραμματεία	5	5	4	4	4	4	26
1969			ΝΕ Γλώσσα & Γραμματεία	4	4	4	4	4	4	24
			ΑΕ Γλώσσα & Γραμματεία	5	6	6	7	7	7	38
1978	Σημείωση*		ΑΕ Γραμματεία (στις Α', Β', Γ' τάξεις) ΑΕ Γλώσσα & Γραμματεία (στις Δ', Ε', Στ' τάξεις)	4	5	4				29
			ΝΕ Γλώσσα & Γραμματεία	5	4	4	4	4	4	25

*Σημείωση: Στο Γυμνάσιο η σειρά προτεραιότητας είναι: 2. Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, 3. ΝΕ Γλώσσα και Γραμματεία. Στο Λύκειο έχουμε εναλλαγή: 2. ΝΕ Γλώσσα και Γραμματεία, 3. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία.

ση (1932-1964), ο τίτλος «Νέα Ελληνικά» κυριαρχεί και νοείται ως Νέα Ελληνικά Αναγνώσματα (ή Γράμματα) και όχι ως Νέα Ελληνική Γλώσσα.

Αξιολογώντας τις διάφορες εγγραφές που συναντάμε στα ΑΠ αυτής της περιόδου (1884-1964)³, διάρκειας ογδόντα ετών, μπορούμε να επισημάνουμε ότι η εισαγωγή του μαθήματος στο Πρόγραμμα Σπουδών συνιστά αρχικά μια τολμηρή απόφαση της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η ιδιαιτερότητα της δεκαετίας του 1880 για την Ελλάδα και η παρουσία του Νικολάου Πολίτη ως Γενικού Γραμματέα στο ΥΠΕΠΘ προσγράφονται στη ζύμωση που οδήγησε στην κορυφαία αυτή τομή για την εκπαίδευσή μας. Στη συνέχεια, όμως, εμφανίζεται ως μια παραχώρηση, η οποία έχει να κάνει με το ότι τα Νέα Ελληνικά Αναγνώσματα θεωρούνται διδακτέα ύλη, η οποία δεν απειλεί το κύρος και τη δεσπίζουσα αντίληψη για τη μορφωτική αξία των Αρχαίων Ελληνικών. Αυτή η σχέση των δύο μαθημάτων προκύπτει πρωτευόντως από το ωρολόγιο πρόγραμμα, το οποίο αναδεικνύει την υπεροχή των Αρχαίων Ελληνικών ως μαθήματος μέγιστης μορφωτικής αξίας, γι' αυτό και λαμβάνει *τη μερίδα του λέοντος* από το διατιθέμενο διδακτικό χρόνο.

Οι ανωτέρω επισημάνσεις αξιολογικού χαρακτήρα ενισχύονται αφενός από το ότι σε όλες τις εγγραφές πάντοτε προηγείται το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών (εκτός εκείνης του 1914), αφετέρου εκ του ότι πάντοτε είναι παρούσα η Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής ως σχολικό εγχειρίδιο, ενώ δεν υφίσταται αντίστοιχο εγχειρίδιο (Γραμματική, Συντακτικό, Γραμματικές Ασκήσεις) για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας.

1.2.1 Βήματα προς την οριστικοποίηση του τίτλου «Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία»

Η εγγραφή του 1914 διαφοροποιείται από το σύνολο των εγγραφών εισάγοντας μια αλλαγή ψυχοπαιδαγωγικής διάστασης που συνιστά παρακαταθήκη για επιστημονικότερη προσέγγιση του ΑΠ της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και του μαθήματος. Σύμφωνα με το ΑΠ του 1914, τα Νέα Ελληνικά προηγούνται, στη σειρά προτεραιότητας των μαθημάτων, των

3. Β.Δ. 4379/24-10-1964, «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της γενικής εκπαίδευσεως». Τότε χρησιμοποιείται για πρώτη φορά ο τίτλος «Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία».

Αρχαίων Ελληνικών στις Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεις, ενώ έπονται των Αρχαίων Ελληνικών στις τάξεις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄. Η εναλλαγή αυτή των μαθημάτων ως προς τη σειρά προτεραιότητας δίνει στο μελετητή του ΑΠ τη δυνατότητα να αξιολογήσει θετικά την οργάνωση την οποία υποδεικνύει το ΑΠ, αφού είναι δηλωτική του ιδιαίτερου παιδαγωγικού βάρους που έχουν τα δύο μαθήματα για τις διαφορετικές ηλικίες, άρα και ανάγκες-δυνατότητες των μαθητών⁴. Αυτή η εγγραφή, μάλιστα, συνιστά μια νέα αντίληψη, η οποία θα αξιοποιηθεί με συστηματικό τρόπο από το ΑΠ του 1978.

Στην τρίτη φάση, την οποία ορίζουν τα ΑΠ των ετών 1966, 1969 και 1978, ο τίτλος του μαθήματος διαμορφώνεται με όρους σαφώς επιστημονικούς σε Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία. Στα 1966 στήνεται μια γέφυρα ανάμεσα στο παρελθόν και το μέλλον, αφού ο τίτλος κρατά την παραδοσιακή εκφορά «Νέα Ελληνικά» και εντός παρενθέσεως γίνεται συγκεκριμένος (Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία). Έτσι, η διατύπωση *Νέα Ελληνικά (Νεοελληνική Γλώσσα και Γραμματεία)* λειτουργεί ως μια πρώτη απόπειρα για εκδήλωση της βούλησης να διδαχθεί η Νεοελληνική Γλώσσα ανεξάρτητα και παράλληλα με τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα, που αποτελούν το δεύτερο κλάδο του μαθήματος.

Η απόπειρα αυτή συνιστά παρωθητική λειτουργία για τους εισηγητές του ΑΠ του 1969, ώστε να προχωρήσουν στην οριστική αποδοχή του τίτλου «Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία» και, μάλιστα, ως μαθήματος που εμφανίζεται στη σειρά προτεραιότητας προηγούμενο του μαθήματος «Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία». Η εκπαιδευτική πολιτική της δικτατορίας (1967-1974) δεν έδωσε πραγματικό διδακτικό περιεχόμενο σ' αυτό τον τίτλο. Το μάθημα συνέχισε να διδάσκεται μέσω των Νέων Ελληνικών Αναγνωσμάτων (κειμένων λαογραφικών, ιστορικών, επιστημονικών πραγματειών, κάποτε λογοτεχνικών) και της γραφής των Εκθέσεων, χωρίς να λαμβάνεται μέριμνα για συστηματική διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας, αφού πάντοτε σοβούσε η αντιπαράθεση δημοτικής-καθαρεύουσας και ο φόβος μήπως υπονομευθεί η κυριαρχία του μαθήματος «Αρχαία Ελληνικά».

Η προσπάθεια για τίτλο επιστημονικά λειτουργικό και διδακτικά σαφώς προσδιορισμένο ολοκληρώνεται το 1978. Έκτοτε εδραιώνεται εξα-

4. Δελημούζος Α. Λ., *Το Πρόβλημα της Φιλοσοφικής Σχολής*, 2η έκδ., Μπάυρον, Αθήνα 1983, σ. 15.

σφαλίζοντας στη θεωρία και στην πράξη την αυτοτέλεια του μαθήματος. Με τους δύο κλάδους α) ΝΕ Γλώσσα και β) ΝΕ Γραμματεία, με τους οποίους συγκεκριμενοποιείται το περιεχόμενο και η ταυτότητα του μαθήματος, δίνεται ο αγώνας πια για επιστημονική θεμελίωση της διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας αφενός και των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας αφετέρου.

Η εμμονή των εισηγητών του ΑΠ σε θέματα σαφούς προσδιορισμού της ταυτότητας των μαθημάτων αναδεικνύεται αφενός με τη διάκριση Αρχαία Ελληνική Γραμματεία στις Α΄, Β΄ Γ΄ τάξεις Γυμνασίου – Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία στις Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ τάξεις και αφετέρου με την εναλλαγή στη σειρά προτεραιότητας. Πράγματι, ενώ στις τάξεις του Γυμνασίου προηγείται η *Αρχαία Ελληνική Γραμματεία* από τη *Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία*, στις τάξεις (Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄) του Λυκείου προηγείται η *Νέα Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία* από την *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία*. Με αυτό το ΑΠ επιτυγχάνεται, παράλληλα, μια εξισορρόπηση στο διατιθέμενο για τα δύο μαθήματα διδακτικό χρόνο, η οποία μας επιτρέπει να ανιχνεύουμε μια τάση για αποδοχή των δύο μαθημάτων ως δύο όψεων του ίδιου μορφωτικού αντικειμένου και αφορά και τη συστηματική διδασκαλία της Γλώσσας και τη λειτουργική, βάσει της φυσιογνωμίας της, αξιοποίηση της Γραμματείας.

1.3 Περιοχές του μαθήματος και κατευθύνσεις διδασκαλίας

Στον Πίνακα 2 επιβεβαιώνεται ότι ο τίτλος του μαθήματος συνδέεται άμεσα με τον προσανατολισμό της διδακτικής εργασίας⁵ στη σχολική τάξη.

5. Σπυρόπουλος Η., *Τα Αρχαία Ελληνικά στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο*, Γρηγόρης, Αθήνα 1980, σ. 217.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΕΤΟΣ	ΤΑΞΕΙΣ					
	A	B	Γ	Δ	Ε	ΣΤ
1884	-Ανάπτυξη των αναγνυστικών κειμένων -Γλωσσική διδασκαλία (Συμπλήρωση και σύνδεση φράσεων της γραμμικής γλώσσας από στόματα και επί του πίνακος) -Απαγγελία και αποστήθιση ποιημάτων	-Ανάπτυξη των αναγνυστικών κειμένων -Γραμματικοί κανόνες -Απλοί εκθέσεις ιδιών με θέμα δεδομένο παράγωγο ναύτηρων Ελλήνων συγγραφέων -Απαγγελία και αποστήθιση ποιημάτων	-Ανάπτυξη των αναγνυστικών κειμένων και ποιημάτων -Ορθογραφικά ασκήσεις (Απλές της εβδόμης ορθογραφικό γήμνασμα ή μικρή σύνδεση)	-Ανάπτυξη των αναγνυστικών κειμένων και ποιημάτων -Απλές της εβδόμης συνθέσεις εν το σχολείο	Θέματα και εκθέσεις ιδιών (όπως 2)	Θέματα και εκθέσεις ιδιών (όπως 2)
1906	-Ανέγνωση πεζών τειμαζών και ποιημάτων -Προφορική αναδίηρηση διηγήματος -Ορθογραφικά ασκήσεις (1. Κατ' όκον δīs της εβδόμης αντήρωφ 2. Απλές της εβδόμης ορθογραφικό γήμνασμα ή σύνδεση)	-Ανέγνωση πεζών τειμαζών και ποιημάτων -Ορθογραφικά ασκήσεις (Απλές της εβδόμης ορθογραφικό γήμνασμα ή μικρή σύνδεση)	-Ανέγνωση πεζών τειμαζών και ποιημάτων -Απλές της εβδόμης συνθέσεις εν το σχολείο	Συνθέσεις (χωρίς χρόνο)	Συνθέσεις (χωρίς χρόνο)	Συνθέσεις (χωρίς χρόνο)
1914	-Ερμηνεία περικαίων πεζογράφων και ποιητών, απομνημόνευση και μετ' ήθους απαγγελία ποιημάτων -(Γλωσσική διδασκαλία): Γραμματικοί κανόνες κατά την ερμηνεία, που αναφέρονται στο τυπικό και στη σύνταξη -Συνθέσεις (δύο κατά μήνα εν το σχολείο)	-Ερμηνεία... (όπως προηγούμενος) -Ορθογραφικά ασκήσεις -Συνθέσεις... (ό.α.)	-Ερμηνεία... (ό.α.) -Συνθέσεις... (ό.α.)	-Ανέγνωση (αντί ερμηνείας)... (ό.α.) -Συνθέσεις... (ό.α.)	-Ανέγνωση (αντί ερμηνείας)... (ό.α.) -Συνθέσεις... (ό.α.)	-Ανέγνωση κατ' όκον εκλεκτών μερών ποιημάτων ΝΕ και ξένων -Συνθέσεις δύο κατά μήνα (μία στο σχολείο και μία στο σπίτι) -Ανάλυση ερμηνευθέντος ήθη ρητορικού λόγου ή διαλόγου ή ραψωδίας
1932	-(Γλωσσική διδασκαλία): Γραμματική, συντακτικό, προφορικά ασκήσεις -Κείμενα: Α. Είς την Δηιοτικήν, Β. Είς την Καθαρίσαν Γραμματολογικά και Μετρική ημερολόγια, εκλογαί	-(Γλωσσική διδασκαλία): Γραμματική, συντακτικό, προφορικά ασκήσεις -Κείμενα: Α. Είς την Δηιοτικήν, Β. Είς την Καθαρίσαν Γραμματολογικά και Μετρική ημερολόγια, εκλογαί	-(Γλωσσική διδασκαλία)... -Κείμενα Γραμματολογικά Γραμμάτ ασκήσεις, Εκθέσεις	-Γλωσσικά -Υφος -Προφορικά ασκήσεις -Κείμενα Γραμματολογικά και ασθητικά Γραμμάτ ασκήσεις, Εκθέσεις	-Γλωσσικά -Υφος -Προφορικά ασκήσεις -Κείμενα Γραμματολογικά και ασθητικά Γραμμάτ ασκήσεις, Εκθέσεις	-Γλωσσικά -Υφος -Προφορικά ασκήσεις -Κείμενα Γραμματολογικά και ασθητικά Γραμμάτ ασκήσεις, Εκθέσεις
1935	1. Ανέγνωση ΝΕ αναγνυσμάτων (Γλωσσική, πραγματική, στοιχειώδης λόγος, επεξεργασία, στοιχεία μετρικής, σύνταξης, βιογραφικές πληροφορίες) 2. Προφορικές εκθέσεις 3. Γραμμάτ εκθέσεις	1. Ανέγνωση ΝΕ αναγνυσμάτων... (ό.α.) και σύντομες πληροφορίες περί των εν τη τάξει αναγνυστικών 2. (ό.α.) 3. (ό.α.)	1. Ανέγνωση... (ό.π.) με βαθύτερη όμως τη λογοτεχνική επεξεργασία 2. (ό.α.) 3. (ό.α.)	1. Ανέγνωση... (ό.π.) και προσεκτικότερη τη γλωσσική επεξεργασία 2. (ό.α.) 3. (ό.α.)	1. Ανέγνωση... (ό.α.) και πιο συγκεκριμένη λογοτεχνική επεξεργασία 2. (ό.α.) 3. (ό.α.)	1. Ανέγνωση... (ό.α.)

1939	1. Ανάγνωση και ανάλυση κειμένων ΝΕ διηγημάτων 2. Συνθέσεις: Α. Προφορικά Β. Γραπτά (.....)	1. (ό.α.) 2. (ό.α.)	1. (ό.α.) 2. Συνθέσεις γραπτά	1. (ό.α.) 2. Συνθέσεις γραπτά... έπιδε και σύνταξης ελεύθερον περίληψιν αναγνωσθέντων λογοτεχνημάτων	1. (ό.α.) 2. Συνθέσεις γραπτά, όπως και στην Δ' έπιδε και στην Ε' τάξη	1. (ό.α.) 2. Συνθέσεις γραπτά όπως και στην Ε' τάξη
1961	Α. Κείμενα: Ανάγνωση και ερμηνεία. Επ' ευκαιρία ο βίος των συγγραφέων, τα είδη, μερική Β. Γλωσσική διδασκαλία: α) Γραμματική της β) Συντακτικό της γ) Λεξιλόγιο και ασκήσεις Γ. Εκθέσεις: α) Προφορικά, β) Γραπτά	Α. Κείμενα... (ό.α.) Β. Γλωσσική διδασκαλία: α) Γραμματική συμπλήρωση των διδασκαλίας της γραμματικής της δημόδους γλώσσας β) Συντακτικό... γ) Λεξιλόγιο και ασκήσεις Γ. Εκθέσεις: Γραπτά και Προφορικά	1. (ό.α.) 2. Συνθέσεις γραπτά	Α. Κείμενα... (ό.α.) και α) συστηματικότερη εξέταση των ειδών, β) Γραμματική Β. Γλωσσική διδασκαλία: 1) Γραμματική ΑΚ και Αιτιώδους 2) Συντακτικό ΑΚ και Αιτιώδους, 3) Λεξιλόγιο και ασκήσεις Γ. Εκθέσεις: Γραπτά και Προφορικά	1. (ό.α.) 2. Συνθέσεις γραπτά... έπιδε και σύνταξης ελεύθερον περίληψιν αναγνωσθέντων λογοτεχνημάτων	1. (ό.α.) 2. Συνθέσεις γραπτά, όπως και στην Δ' έπιδε και στην Ε' τάξη
1966	1. Γλωσσική διδασκαλία (όρες 2) α) Γραμματική β) Συντακτικό, γ) Λεξιλογικά ασκήσεις 2. Κείμενα της Ν.Ε. Λογοτεχνίας (όρες 2) 3. Εκθέσεις Ιδεών (ώρα 1) (ό.π.)	1. Γλωσσική διδασκαλία (όρες 2) (ό.α.) 2. Κείμενα της Ν.Ε. Λογοτεχνίας (όρες 2) 3. Εκθέσεις Ιδεών (ώρα 1) (ό.π.)	1. Γλωσσική διδασκαλία (όρες 1) (ό.α.) 2. Κείμενα εκ της Ν.Ε. (όρες 2) 3. Εκθέσεις Ιδεών (ώρα 1) (ό.α.)	Α. Κείμενα (όρες 2) Β. Γλωσσική διδασκαλία επ' ευκαιρία αναγνωσθέντων κειμένων και συστηματικότερα Προφορικά, Γραπτά	Α. Κείμενα εκ της Ν.Ε. ² Β. Εκθέσεις Ιδεών (όπως και στην Δ' Τάξη)	Α. Κείμενα εκ της Ν.Ε. ² Β. Εκθέσεις Ιδεών (όπως και στην Δ' Τάξη)
1969	1. Γλωσσική διδασκαλία (όρες 2) α) Γραμματική, β) Συντακτικό, γ) Γλωσσικά Ασκήσεις (προφορικά, γραπτά) Β. Διδασκαλία κειμένων Γ. Γραμματική - Μετρική Α. Εκθέσεις: Προφορικά, γραπτά	Α. Γλωσσική διδασκαλία: α) Γραμματική β) Συντακτικό, γ) Ασκήσεις ορθοφωνίας και αγωγής του λόγου Β. Διδασκαλία κειμένων Γ. Γραμματική - Μετρική Α. Εκθέσεις (ό.π.)	Α. Γλωσσική διδασκαλία: (Γραμματική και Συντακτικό και ποικίλα γλωσσικά ασκήσεις, λεξιλογικές ασκήσεις) Β. Διδασκαλία κειμένων Γ. Γραμματική - Μετρική Α. Εκθέσεις (ό.α.)	Α. Γλωσσική διδασκαλία Β. Διδασκαλία κειμένων Γ. Γραμματική - Μετρική Α. Εκθέσεις (ό.α.)	Α. Γλωσσική διδασκαλία Β. Διδασκαλία κειμένων Γ. Γραμματική - Μετρική Α. Εκθέσεις (ό.α.)	Α. Γλωσσική διδασκαλία Β. Διδασκαλία κειμένων Γ. Γραμματική - Μετρική Α. Εκθέσεις (ό.α.)
1978	1. Γλωσσική διδασκαλία (όρες 2) α) Γραμματική της Δημοτικής β) Συντακτικό της Δημοτικής γ) Λεξιλογικά Ασκήσεις (Προφορικές, γραπτές) ΙΙΙ. Κείμενα Ν.Ε.Α. (όρες 2)	1. Γλωσσική διδασκαλία (ώρα 1) (ό.α.) ΙΙ. Εκθέσεις (ώρα 1) ΙΙΙ. Κείμενα Ν.Ε.Α. (ώρα 2)	1. Γλωσσική διδασκαλία (ώρα 1, 21-9/30-1) α) διδασκαλία συντακτικού εις δημ., β) επώλη της ιστορίας της Ελληνικής Γλώσσας ΙΙ. Εκθέσεις (ώρα 1) (Προφορικές, γραπτές) ΙΙΙ. ΝΕ αναγνώσματα (όρες 2, 21-9/30-1, ώρες 3 από 1-2 μέχρι τέλος του έτους)	Α. Κείμενα Ν.Ε.Α. (όρες 2 ½) (χωρίς ώρα) Β. Γλωσσική διδασκαλία Γ. Εκθέσεις (όρες 1 ½) Προφορικές-Γραπτές	Α. Γλωσσική διδασκαλία (ευκαιριακή) Β. Διδασκαλία κειμένων Γ. Γραμματική-Μετρική Α. Εκθέσεις	Α. Γλωσσική διδασκαλία (χωρίς ώρα) Β. Διδασκαλία κειμένων Γ. Γραμματική-Μετρική Α. Εκθέσεις

Συνεξετάζοντας τον τίτλο του μαθήματος με τις περιοχές της διδασκαλίας, τις οποίες υποδεικνύουν τα Αναλυτικά Προγράμματα για αξιοποίηση στη σχολική τάξη, γίνεται αντιληπτό, από τη συσχέτιση που υποδεικνύει ο πίνακας, ότι μέχρι το 1961 η έμφαση δίνεται *στην ανάγνωση ή ερμηνεία νεοελληνικών κειμένων* (ποιημάτων, διηγημάτων και όχι μόνο) τα οποία προσλαμβάνονται, βάσει της σκοποθεσίας του μαθήματος, ως διδακτικό υλικό κατάλληλο για γλωσσικά γυμνάσματα. Μετά το 1966 παρατηρείται σταθερός αναπροσανατολισμός*, που εκφράζεται όχι μόνο με τον προβληματισμό για αλλαγή τίτλου και διαμόρφωση ενός πληρέστερου, επιστημονικά, τίτλου αλλά και με την περιγραφή των διδακτικών περιοχών βάσει των συντεταγμένων που ορίζουν οι επιστημονικοί όροι α) Νεοελληνική Γλώσσα, β) Νεοελληνική Γραμματεία.

* Πληρέστερη προσέγγιση των Πινάκων 1 και 2 γίνεται στη Διδακτορική Εργασία του Γεωργίου Ι. Σπανού, η οποία κατατέθηκε στο Παιδαγωγικό Σπουδαστήριο της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1991.